

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ:

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ

- Βλαχοπούλου Εβίτα
- Κωστελένου Ιωάννα
- Λαμπίρη Νικολέττα
- Μπόλλα Βασιλική

ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ:

ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ:

Η βυζαντινή τέχνη συνέχισε, αφενός, την αρχαία ελληνική παράδοση της στην ανθρώπινη μορφή και στράφηκε, αφετέρου, προς τον μυστικισμό και την εσωτερικότητα της Ανατολής. Τελικά όμως δημιούργησε τη δική της φυσιογνωμία που της επέτρεψε να κυριαρχήσει στην ορθόδοξη **χριστιανική Ανατολή** για σχεδόν μιάμιση χιλιετία.

- Όσο όμως και αν η βυζαντινή τέχνη απομακρύνθηκε από τον **νατουραλισμό** της κλασικής παράδοσης δεν απέκοψε τους δεσμούς της με το κλασικό παρελθόν. Χαρακτηριστικά δείγματα κλασικής τέχνης στην υπηρεσία της νέας θρησκείας είναι **οι τοιχογραφίες του Καλού Ποιμένα.**

- Έτσι, η ιστορία της βυζαντινής τέχνης είναι διάσπαρτη από «**κλασικισμούς**», «**αναβιώσεις**» και «**αναγεννήσεις**». Εκεί όμως που φαίνονται καθαρά οι οφειλές στην Αρχαιότητα, είναι στην προσήλωσή της στην **ανθρώπινη μορφή.**

Ο Καλός Ποιμένας, τοιχογραφία από την Κατακόμβη της Δομπιτίλλας στη Ρώμη.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ:

Η βυζαντινή τέχνη προήλθε από τη σύζευξη της ελληνορωμαϊκής παράδοσης και της νέας θρησκευτικής πραγματικότητας του χριστιανισμού, ωστόσο ανέπτυξε μια ξεχωριστή και ευδιάκριτη φυσιογνωμία.

Εικόνα από ναό στη Ραβέννα, Βαπτιστήριο των Αρειανών

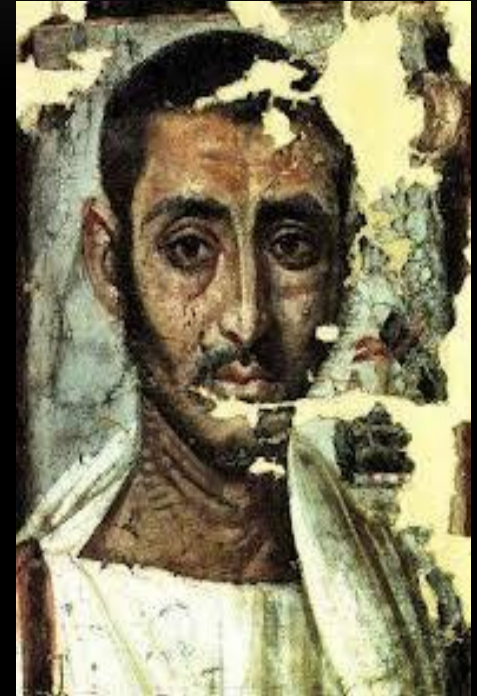
- Με την επικράτηση του χριστιανισμού, η βυζαντινή τεχνοτροπία χαρακτηρίζεται μια αμιγώς **θρησκευτική τέχνη**.
- Σκοπός της δεν είναι τόσο η αναζήτηση του κάλλους και της αρμονίας όσο η **εσωτερικότητα, ο συμβολισμός και η υποβολή της θρησκευτικής συγκίνησης**.

Μαυσωλείο της Γάλλας Πλακιδίας, Ραβέννα

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ:

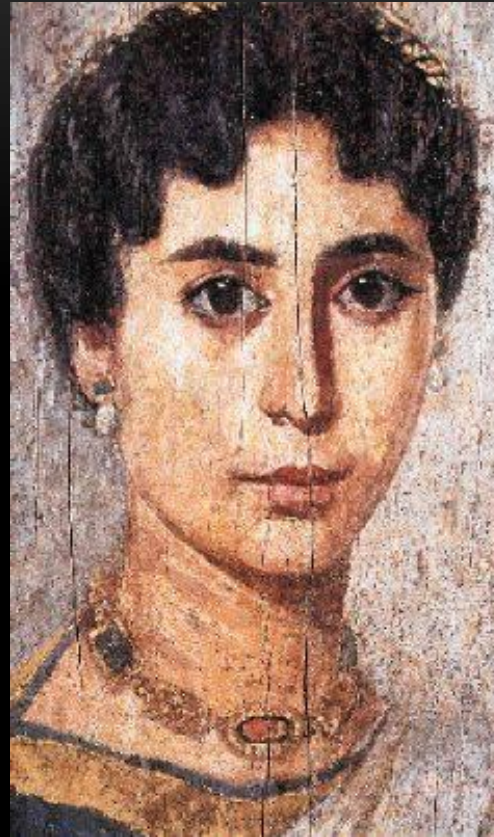
- **Πορτρέτα του Φαγιούμ** εννοούνται οι νεκρικές προσωπογραφίες της Αιγύπτου, που φιλοτεχνήθηκαν από τον 1ο έως τον 3ο αιώνα μ.Χ. από συνεχιστές της ύστερης Ελληνιστικής παράδοσης της Αλεξανδρινής σχολής, και αποτελούν την αρχαιότερη μορφή προσωπογραφίας στον κόσμο
- Τα πορτραίτα του Φαγιούμ πήραν το όνομα τους από την περιοχή του Φαγιούμ της Αιγύπτου, όπου ανακαλύφθηκαν για πρώτη φορά.

- Τα πορτραίτα αυτά είχαν ταφική χρήση και κατασκευάζονταν για να συνοδέψουν το νεκρό (μούμια) στον άλλο κόσμο.

- Από τα πιο γνωστά έργα είναι οι προσωπογραφίες του **Αρτεμίδωρου** και της **«Κυρίας του Φαγιούμ»**.

Κυρία του Φαγιούμ

*Προσωπογραφία
Αρτεμίδωρου*

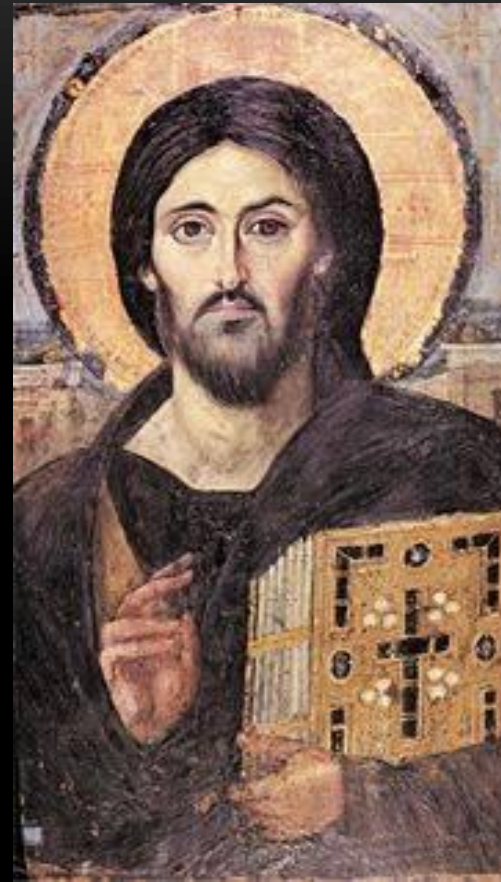
- Πρόκειται για εικόνες που φιλοτεχνήθηκαν πάνω σε ξύλο με την **τεχνική της εγκαυστικής** και σπανιότερα της υδατογραφίας και της τέμπερας.

- Η **τεχνική αυτή** χαρακτηρίζεται από το λιωμένο κερι που με τη βοήθεια του **«καυτηρίου»** (του πινέλου ή του κέστρου) απλωνόταν πάνω στο ξύλο (ή στο πανί) που έπρεπε να ζωγραφιστεί.

Εγκαυστική μέθοδος

- Έτσι, οι προσωπογραφίες **Φαγιούμ** που αποτέλεσαν προϊόν ελληνιστικής επιρροής, **μετεξελίχθηκαν στις πρωτοχριστιανικές εγκαυστικές εικόνες της μονής Αγίας Αικατερίνης του Σινά**, κατά την περίοδο που είναι γνωστή ως «ύστερη αρχαιότητα».
- Τα έργα τέχνης αυτά, αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της αρχαίας ελληνικής τέχνης και της Βυζαντινής.

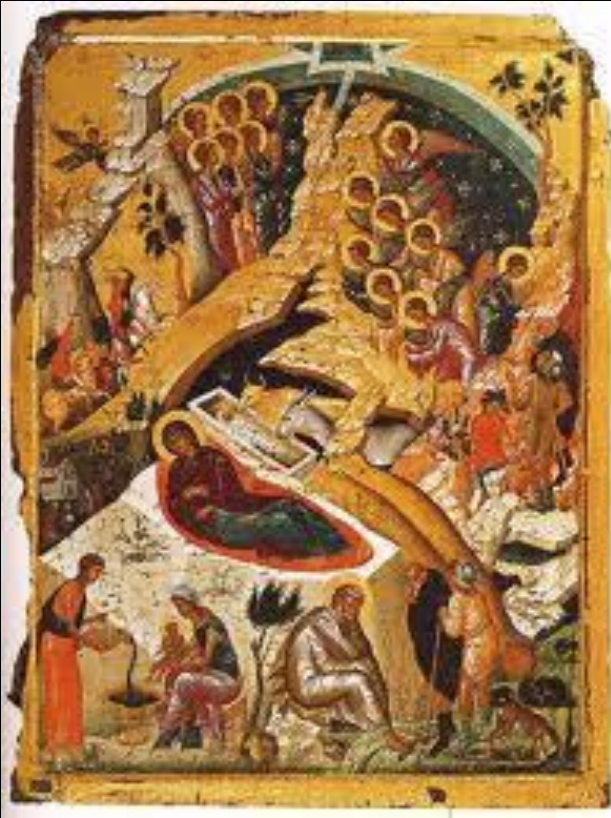
Χριστός Παντοκράτωρ, φορητή εικόνα εγκαυστικής τεχνικής στη μονή Αγίας Αικατερίνης του Σινά.

ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Φορητές εικόνες:

- Είναι σχεδόν πάντοτε ζωγραφισμένες πάνω σε ξύλο (με την εγκαυστική ή τη μέθοδο της τέμπερας), και πολύ σπανιότερα ήταν από λίθο ή μέταλλο
- . Ακόμα υπάρχουν σκαλιστές, σκαφτές, στιλβωτές και τσουκανάτες φορητές εικόνες.

Μικρογραφίες:

- Είναι η εικόνα που διακοσμεί και σχολιάζει ένα κείμενο. Στο Βυζάντιο η τέχνη της ζωγραφικής ακολούθησε την εξέλιξη της βυζαντινής ζωγραφικής με μια σχετική αυτοτέλεια στο ύφος.

- Το λεγόμενο «Μηνολόγιον» του αυτοκράτορα Βασιλείου Β' θεωρείται το **επιφανέστερο αριστούργημα** ανάμεσα στα ελληνικά εικονογραφημένα χειρόγραφα, τα οποία έχουν φθάσει ως εμάς.

- Η **τεχνοτροπία** που διαμορφώθηκε αντιπροσωπεύει δυο σχολές κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο:
  1. Η **σχολή της Αλεξάνδρειας** που συνέχισε την κλασικίζουσα ζωγραφική παράδοση των ελληνορωμαϊκών χρόνων και
  2. Η **σχολή της Αντιόχειας** με χαρακτηριστικά στοιχεία ανατολικής (συριακής και κυρίως περσικής) προέλευσης.

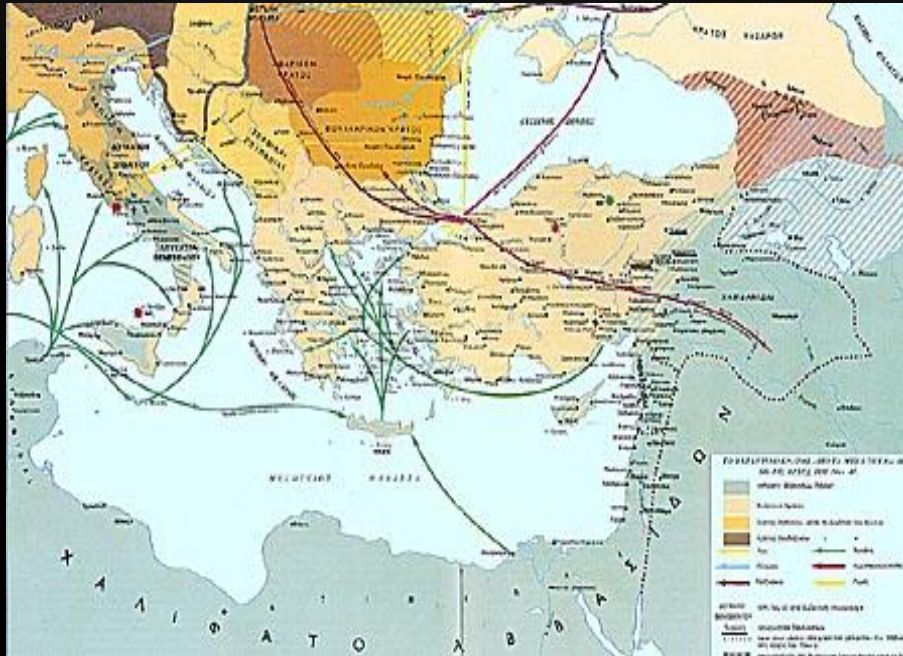

Μεταξοτυπίες:

- Η μεταξοτυπία είναι η τεχνική εκτύπωσης μιας εικόνας με τη χρήση ενός πλαισίου με τεντωμένο πάνω σε αυτό ένα πλέγμα. Μεταξοτυπία ονομάζεται επίσης, και η εικόνα που εκτυπώνεται με αυτή την τεχνική.
- **Κύριο χαρακτηριστικό** της είναι ότι με τη χρήση του χρώματος μπορεί να εκτυπώσει μια σειρά από υλικά αλλά και μια σειρά από επιφάνειες, αφού για την εκτύπωση δεν απαιτείται πίεση ή κάποιος άλλος περιοριστικός παράγοντας.

Τοιχογραφίες:

Η τεχνική της τοιχογραφίας είναι γνωστή στην περιοχή της Μεσογείου από τα προϊστορικά χρόνια. Τη χρησιμοποίησαν πρώτοι οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, οι Μινωίτες στην Κρήτη, οι Μυκηναϊοί στις Μυκήνες.

Τεχνική: Οι Βυζαντινοί κληρονόμησαν από την αρχαιότητα την τεχνική της εντοίχιας ζωγραφικής. Ο βυζαντινός "μαΐστωρ" ζωγράφιζε αρχικά με την τεχνική της νωπογραφίας (fresco), δηλαδή όσο ο σοβάς είναι φρέσκος, νωπός, υγρός. Εάν δεν είχε ολοκληρώσει το τμήμα του τοίχου που είχε αρχίσει, συνέχιζε με την τεχνική της ξηρογραφίας, όταν δηλαδή ο σοβάς είχε πια στεγνώσει και ήταν ξερός.

Ψηφιδωτά:

Τεχνική:

Οι ψηφίδες είναι από φυσικούς ακατέργαστους λίθους, που στη συνέχεια γίνονται τεχνητοί.

- Για τα γυμνά μέρη, ιδίως δε το πρόσωπο, οι ψηφίδες είναι τετράγωνες ή ορθογώνιες.
- Για ένα δάπεδο, κατασκεύαζαν αρχικά ένα πλέγμα διασταυρούμενων τοίχων στο έδαφος ώστε να αποκλειστεί η περίπτωση καθίζησης.

Ψηφιδωτά Ιουστινιανού, Κωνσταντινούπολη

- Η **Μονή Δαφνίου** είναι ένα από τα αριστουργήματα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα φημισμένη για τα όμορφα εσωτερικά ψηφιδωτά της.

- Επίσης η **Μάνταμπα** της Ιορδανίας είναι μια μικρή πόλη, γνωστή ως η «**Πόλη των Ψηφιδωτών**», λόγω των πολλών βυζαντινών ψηφιδωτών, που έχουν αποκαλυφθεί στην πόλη.

Ψηφιδωτό Χριστού Παντοκράτωρ

Μουσείο Ψηφιδωτών, Κωνσταντινούπολη

•Φημισμένα ήταν τα ψηφιδωτά διακοσμούσαν την περίστυλη αυλή του **Μεγάλου Παλατιού της Κωνσταντινούπολης**, καθώς και άλλα σημεία της **Πόλης**.

Σας ευχαριστούμε πολύ!

